

Groningen, 28 november 2019

Dr. Koen Salemink
Prof. dr. Dirk Strijker
Tamara Koekkoek BSc

Oplegnotitie bij Database Breedbandinitiatieven

Het hoe en wat van de database

Deze beknopte notitie is bedoeld als toelichting bij de Database Breedbandinitiatieven. Die database is opgebouwd vanaf 2013 voor eigen onderzoeksdoeleinden. Naast een beperkt aantal algemene gegevens over de opgenomen initiatieven bevatte de database links naar NexisUni (voorheen LexisNexis), de database van o.a. kranten en tijdschriften. Uit die media-bank hebben we in de loop der tijd informatie gehaald over de voortgang van de totstandkoming van snel internet op het Nederlandse platteland door burgerinitiatieven. Het begrip burgerinitiatieven is in deze niet eng gedefinieerd; we hebben gegevens opgenomen over alle initiatieven waar (ook) burgers bij betrokken waren. Naast dergelijke initiatieven zijn er ook commerciële partijen zoals KPN, Ziggo en Delta (Zeeland), die snel internet beschikbaar maken, soms ook op het platteland. De vorderingen van dergelijke partijen is niet opgenomen in onze database. De reden om deze inspanningen van commerciële partijen niet op te nemen, is dat ons onderzoek zich richt op de bestaansredenen en het wel en wee van de betrokkenheid van burgers bij het creëren en in standhouden van voorzieningen op het platteland. In dit geval gaat het om snel internet, maar we doen ook onderzoek naar burgerinitiatieven in andere sectoren en burgerparticipatie in het algemeen, zie bijvoorbeeld de recente proefschriften van [Gieling \(2018\)](#) en [De Haan \(2019\)](#).

We zijn bezig ons database-onderzoek naar breedbandinitiatieven in Nederland af te ronden. In de loop der jaren hebben we kunnen bijdragen aan de kennis over dergelijke initiatieven, hun voortgang, de beperkingen en de omgeving waarin een en ander plaatsvindt. De resultaten van ons onderzoek zijn gepubliceerd in de vorm van artikelen in internationale tijdschriften, en in een proefschrift (Salemink, 2016.). Ook hebben we gepubliceerd in publiekstijdschriften, op websites, in kranten en in rapporten en nota's. Aan het eind van deze notitie is een overzicht ervan opgenomen.

Nu we ons onderzoek afronden komt er ook een eind aan het bijhouden van de database, per september 2019. Daarom hebben we besloten de database nu ook in een publieksvriendelijke vorm openbaar te maken. Het openbaar toegankelijk maken van onze Database Breedbandinitiatieven vergde echter nadere actie omdat toegang tot NexisUni is voorbehouden aan betalende abonnees. Voor het omzetten van de gegevens op een zodanige manier dat derden zonder abonnement er gebruik van kunnen maken, hebben we financiële steun gehad van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. We gaan ervan uit dat de database met name nuttige informatie bevat voor onderzoekers en voor partijen die direct betrokken zijn bij de aanleg en het beheer van snel internet op het platteland.

De database is nadrukkelijk geen uitputtend totaaloverzicht van de vorderingen van de uitrol en de beschikbaarheid van snel internet op het Nederlandse platteland, omdat de posities en plannen van commerciële partijen niet zijn opgenomen. Onze insteek was immers die van burgerinitiatieven, en niet die van snel internet in het algemeen. Maar zelfs binnen die beperking zullen we ongetwijfeld initiatieven over het hoofd hebben gezien of de vorderingen ervan onvolledig of onnauwkeurig hebben weergegeven. Naast eigen informatie over gebieden waar we als onderzoekers dieper contact hebben gehad is de informatie afkomstig uit openbare kranten en tijdschriften. Soms konden we de informatie uit dergelijke bronnen checken, soms ook niet.

Dat we ons onderzoek afronden heeft er ook mee te maken dat een groot deel van het Nederlandse platteland inmiddels snel internet heeft, of dat het op het punt staat het te krijgen. Toch zijn er nog gebiedjes die vooreerst nog verstoken blijven van goed internet. In een eerdere nota (Salemink en Strijker, 2018)) hebben we er voor gepleit dat overheden daar het voortouw nemen, omdat niet te verwachten is dat commerciële partijen of burgers zelf die gebieden van snel internet gaan voorzien.

Bij deze database van belang om in acht te nemen dat, gedurende ons onderzoek, snel internet op het platteland met name een regionaal en lokaal vraagstuk is geweest. Dit betekent dat provincies en gemeenten primair aan zet zijn geweest om beleid te vormen en regelingen op te stellen. Dit regionale en lokale maatwerk heeft geleid tot een zeer divers landschap, met provincies die bottom-up initiatief sterk ondersteund hebben (o.a. Drenthe) en provincies die van meet af aan een meer sturende top-down rol hebben vervuld (o.a. Gelderland en Friesland). Binnen deze provinciale diversiteit hebben gemeenten vaak ook nog hun eigen accenten proberen te leggen (voor gedetailleerde beschrijvingen van deze beleidscontexten verwijzen wij naar onze eerdere rapportages – Salemink en Strijker, [2016](#); [2018](#)). Daarnaast hebben tussentijdse verkiezingen (zowel provinciaal als gemeentelijk) veranderingen in beleid tot gevolg gehad. Dit nieuwe beleid is in veel gevallen van grote invloed geweest op de verschillende burgerinitiatieven in den lande.

We beseffen terdege dat het onmogelijk is om in deze database recht te doen aan al deze (tussentijdse) wijzigingen. Voor een diepgaander begrip van lokale ontwikkelingen zal echter ook de uitgebreide lokale beleidsgeschiedenis in acht moeten worden genomen. Desalniettemin, als u meer wilt weten over de situatie van een bepaald initiatief, is deze database een goed startpunt.

Publicaties behorend bij onderzoek (jaar van verschijning, aflopend)

Salemink, K. & Strijker, D. (2018) "The *participation society* and its inability to correct market failure in rural areas". *Telecommunications Policy*, doi: 10.1016/j.telpol.2018.03.013.

Strijker, D. & K. Salemink (2018) Digitale overheid en blanco gebieden. I-Bestuur, 4 juni.
<https://ibestuur.nl/podium/digitale-overheid-en-blanco-gebieden>

Salemink, K. & Strijker, D. (2018) *Digitaal platteland: White paper over digitale ontsluiting van het Nederlandse platteland*. URSI report 362. Groningen, RUG-FRW.

Salemink, K., Strijker, D. & Bosworth, G. (2017) "The community reclaims control? Learning experiences from rural broadband initiatives in the Netherlands". *Sociologia Ruralis*, doi: 10.1111/soru.12150.

Salemink, K., Strijker, D. & Bosworth, G. (2017) "Rural development in the digital age: A systematic literature review on unequal ICT availability, adoption, and use in rural areas". *Journal of Rural Studies*, 54, 360-371. doi: 10.1016/j.jrurstud.2015.09.001.

Salemink, K. & D. Strijker (2016) "Rural broadband initiatives in the Netherlands as a training ground for neo-endogenous development". *Local Economy* 31, 7, 778-794, doi:10.1177/0269094216670940.

Salemink, K. (2016) *Digital Margins: How spatially and socially excluded communities deal with digital exclusion*. PhD Thesis. Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen / University of Groningen.

- Salemink, K., & Strijker, D. (2016) *Breedband in buitengebieden: Succes- en faalfactoren bij breedbandinitiatieven*. (URSI research reports; Vol. 358). Groningen: Urban and Regional Studies Institute / University of Groningen.
- Salemink, K., Edzes, A. & Kasten, S. (2016) *Onderzoeksmemo: Stand van zaken Breedbandinitiatieven Drenthe*. Groningen: RUG-FRW.
- Rosegaar, M., Salemink, K. & Strijker, D. (2016) Het Overijsselse breedbandlandschap. URSI-rapport, Groningen, RUG-FRW (http://www.rug.nl/staff/k.salemink/rug-frw_final_overijssel.pdf)
- Salemink, K. & D. Strijker (2015) "Breedbandcoöperaties op het platteland". *Bestuurskunde*, Vol. 24, nr. 2, 2015, pp. 40-50.
- Salemink, K & Strijker, D. (2015) Policy Briefing – Sustaining accessibility and connectivity in remote rural areas: transnational issues from ITRACT. Groningen, RUG-FRW
- Salemink, K. & Strijker, D. (2015) Regional development and connectivity: a digital perspective. ITRACT-report. Groningen, RUG-FRW
- Salemink, K. & Strijker, D. (2012) Breedband op het platteland. URSI rapport. Groningen, RUG-FRW
- Strijker, D. (2011) "Snel internet overal op het platteland". Leeuwarder Courant, 2 april, p. 6